

**INFORME
DEL
TRIBUNAL DE GREUGES
AL
CLAUSTRE
DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA**

Octubre 2003–febrer 2005

En compliment de l'article 9è del seu Reglament, el Tribunal de Greuges de la Universitat de València presenta al Claustre l'informe preceptiu de les activitats i les intervencions dutes a terme durant el període acadèmic comprès entre l'octubre del 2003 i el febrer del 2005

1.	Introducció	5
2.	Activitat ordinària	7
3.	Activitat extraordinària	17
4.	Dades cronològiques del Tribunal de Greuges. 1985-2005	21
5.	La figura del defensor universitari en els Estatuts anteriors (1985) i en els nous (2003) de la Universitat de València.	29
Annex I.	Evaluación curricular o compensatoria	35
Annex II	Convergencia europea: reflexiones sobre el presente y futuro de la evaluación académica	39
Annex III	Programación docente	43
Annex IV	Posibilidades de un compromiso ético de los miembros de la comunidad universitaria	47
Annex V	La actividad de mediación del Defensor Universitario	49
Annex VI	Estatuts de la Universitat de València. 1985	51
Annex VII	Reglament del Tribunal de Greuges. 1989	53
Annex VIII	Estatuts de la Universitat de València. 2003	57

1. Introducció

La funció principal del Tribunal de Greuges és defensar i salvaguardar les garanties personals i col·lectives dels membres de la comunitat universitària en les situacions que poden presentar-se motivades per decisions o accions de caràcter administratiu, acadèmic o de qualsevol altra índole, preses per l'autoritat competent o per qualsevol persona o col·lectiu en l'àmbit universitari.

Entenem que la seua comesa no és jutjar l'activitat universitària, tant acadèmica com administrativa, sinó vetlar pel correcte compliment de les normes legals per les quals es regeix la Universitat i, en particular, de les referents a allò que diuen els Estatuts. Considerem que el Tribunal de Greuges ha d'exercir la seua labor amb més autoritat que poder, amb més justícia que dret i amb més humanisme que burocràcia. En definitiva, amb l'esperit de solucionar conflictes i de no crear-ne, contribuint a la millora de la qualitat en qualsevol àmbit i al bon funcionament de la Universitat.

El mecanisme d'acció del Tribunal de Greuges ha estat fonamentalment el de respondre les consultes que li plantegen sobre qualsevol assumpte o problema, acadèmic o administratiu, casos en què o es fa un informe al respecte o s'indica el servei o l'oficina que pot atendre adequadament la consulta. Quan es tracta d'una queixa formal d'algun membre de la comunitat universitària, s'obre un expedient quan la persona interessada considera que els seus drets no s'han respectat i, prèviament, s'inicia una sèrie de consultes per recollir la informació necessària i poder prendre una resolució amb total coneixement de causa. En alguns casos, en situacions de solució evident i quan aquesta coincideix amb el criteri del tribunal, es fa de mitjancer entre les parts, i només en aquests casos té el Tribunal veritable constància d'haver resolt el conflicte.

Per desgràcia, en la major part de la resta de les situacions el Tribunal manca, si no és a través d'una eventual petició, de la informació precisa sobre quin és el resultat final del problema que va requerir la seua intervenció.

2. Activitat ordinària

A l'inici del curs acadèmic 2003-2004, el Tribunal de Greuges tenia la composició següent:

President

Dr. Francisco Bosch Reig.

Representant del PDI funcionari (secretari del TG)

Dr. Pedro Talavera Fernández.

Representant del PDI contractat i becaris d'investigació

Vacant

Representant del PAS

Sra. Milagros San Luis Blasco.

Representant dels alumnes

Sra. Zulima Pérez Seguí.

2.1. Activitats del Tribunal de Greuges

Durant el període comprès entre l'1 d'octubre de 2003 i l'1 de març de 2005, el Tribunal de Greuges ha continuat l'exercici de les seues funcions atenent reclamacions presentades i orientant cap als òrgans competents les peticions d'actuació que li han estat sol·licitades. En aquest mateix període, el Tribunal de Greuges es va reunir de forma periòdica aproximadament dues vegades per mes.

La vocal del Tribunal de Greuges, Milagros San Luis Blasco, membre del Tribunal elegida a l'efecte pel personal d'administració i serveis claustral, va

presentar la renúncia amb data 4 de març de 2004, en haver estat nomenada cap de negociat, ja que l'esmentada situació, d'acord amb l'article 208 dels Estatuts de la nostra Universitat, és incompatible amb la de membre del Tribunal de Greuges. Per la qual cosa, en aquest moment van quedar vacants dues places; la del membre elegit pel personal d'administració i serveis claustral i la del membre elegit pel personal docent i investigador contractat claustral i pels becaris d'investigació claustrals.

Les reclamacions presentades per escrit, i que han derivat en l'obertura d'un expedient, han estat vint-i-quatre. El Tribunal de Greuges, a més de les reclamacions presentades per escrit, ha atès consultes diàries que s'han resolt mitjançant informació o recomanacions puntuals; ha actuat mitjançant gestions personals o telefòniques davant les persones o els òrgans objecte de la queixa o davant l'autoritat competent, acadèmica o administrativa que la podia resoldre.

Les persones interessades en les reclamacions amb expedient han estat 11 estudiants, 7 professors i 582 persones vinculades a l'estament del personal d'administració i serveis. Això fa un total de 600 persones.

La distribució de les reclamacions presentades per escrit, per assumptes i sectors universitaris, és la següent:

– 8 reclamacions presentades per l'estament d'estudiants, inclosos els de tercer cicle, 7 de caràcter individual i 1 de caràcter col·lectiu (presentada per 4 estudiants). D'aquestes 8 reclamacions, amb un total d'11 signataris, 7 han estat dones i 4 homes.

– 7 reclamacions presentades per professors, totes de caràcter individual, relatives al funcionament intern dels departaments, dels centres o de l'administració central de la Universitat, i a conflictes entre professors.

D'aquestes 7 reclamacions, 1 ha estat presentada per una reclamant femenina i 6 per reclamants masculins.

– 9 reclamacions presentades pel personal d'administració i serveis, de les quals 6 eren de caràcter individual i 3 de caràcter col·lectiu. El nombre total de reclamants d'aquest sector ha estat de 582 (576 en les tres queixes presentades col·lectivament i 6 en les presentades individualment).

Per sexes, el nombre total de signataris de les reclamacions del personal d'administració i serveis és de 397 reclamants femenines i 185 masculins.

El conjunt de les reclamacions presentaven, a grans trets, les característiques que segueixen:

a) Reclamacions presentades per estudiants

De les 8 reclamacions presentades, una fa referència, com en els cursos anteriors, a la manca d'oferta d'alguns mòduls en valencià i a l'incompliment d'impartir en valencià grups que han estat oferts en l'esmentada llengua. Aquest és un problema a què ja s'han fet moltes referències i reflexions en les memòries anteriors i que, tanmateix, es manté, tot i que la normativa de la Universitat de València sobre aquests assumptes és ben clara. Considerem que es requereix un esforç suplementari, d'una banda, per insistir en la informació a l'alumnat sobre les ofertes de grups en valencià, i de l'altra, i d'una forma molt especial, que els departaments mantinguen aquesta oferta sense canvis al llarg del curs. Sense aquestes dues premisses, informació i compliment d'allò de què s'informa, les queixes i les reclamacions continuaran en el futur.

Una fa referència a problemes sorgits a l'hora de formalitzar la matrícula.

Una s'ha presentat per la denegació d'una beca a la persona reclamant, per estimar que s'hi han pogut cometre irregularitats, ja que complia tots els requisits requerits per poder-la obtenir.

Una altra reclamació s'ha presentat per problemes sorgits entre l'estudiant i el professor en la revisió d'un examen.

Una fa referència a problemes amb convalidació d'assignatures o d'estudis.

Una altra reclamació va ser presentada pel president d'una associació d'estudiants, per estar en desacord amb una resolució que va prendre la Junta Electoral en resoldre un desempat en les darreres eleccions al Claustre.

Una altra reclamació s'ha presentat perquè el reclamant està en desacord amb una resolució de la Comissió de Revisió de Qualificacions del seu centre que li

10

ha estat desfavorable, en considerar que no s'han tingut en compte els motius al·legats.

Una altra (presentada per quatre estudiants de Turisme), per considerar que el professor es va dirigir a elles en to despectiu durant una classe de pràctiques.

b) Reclamacions presentades pel personal docent i investigador.

Dues de les 7 reclamacions del professorat es refereixen a conflictes sorgits entre professors.

Una altra ha estat presentada per un professor, per considerar que el tracte que li dispensen en la seua àrea de coneixement és discriminatori i també pel perjudici que li ha produït la denegació d'un permís per a una estada d'investigació en una altra Universitat.

Una altra queixa presentada per un professor, per considerar ofensius els termes emprats en una resolució d'un vicerector en la qual es desestimava una impugnació feta per ell.

Una altra reclamació ha estat presentada per un professor, en considerar desigual i discriminatòria l'assignació de matèries feta pel Consell de Departament.

Una altra queixa fa referència a un problema sorgit entre un professor i la Biblioteca a l'hora d'adquirir a préstec uns llibres.

Una altra reclamació presentada per una professora en vista de la impossibilitat de poder-se presentar a la convocatòria de places de professor contractat Doctor, per considerar injustes les bases de la convocatòria, ja que només permeten presentar-s'hi candidats que hagen gaudit d'un contracte de reincorporació en el seu propi departament i ella l'ha tingut en un Institut.

c) Reclamacions presentades pel personal d'administració i serveis

De les 9 reclamacions presentades pel personal d'administració i serveis, 6 són individuals i 3 col·lectives (una presentada per 30 signataris, una altra per 538 i la tercera per 8).

Una queixa s'ha produït perquè la reclamant demana la reclassificació del seu lloc de treball, ja que considera que en la seua plaça es donen les mateixes circumstàncies que es donaven en altres llocs de treball que s'han reclassificat.

Dues reclamacions han estat presentades en vista de la impossibilitat dels reclamants per poder-se presentar al curs selectiu de promoció interna per a l'accés al grup C, convocat per la Universitat.

Una altra queixa (amb 30 signataris) ha estat presentada per un grup de personal del grup B de biblioteques, en no veure's inclosos en la "Proposta d'acord de condicions de treball" que es va sometre a aprovació de la Mesa Negociadora.

Una altra queixa ha estat presentada per una representant d'una secció sindical, en no haver obtingut cap resposta de la Universitat a un escrit en el qual demanaven que es convocara una reunió de la Mesa Negociadora.

Una altra queixa presentada per un membre del personal de laboratoris, en estimar que encara no s'ha resolt la situació d'aquest col·lectiu que demana que els siguen aplicats els mateixos criteris i barems que a la resta del PAS.

Tres queixes han estat presentades pel desacord dels signataris amb la implantació del control horari només per al PAS, per estimar que no compleix el principi d'universalitat que figura en l'apartat 5.2. de l'*Acord de condicions de treball 2004-2006* de la Universitat de València. D'aquestes 3 reclamacions, 1 és individual i 2 col·lectives, 1 presentada per 538 signataris i l'altra per 8.

En definitiva, el Tribunal de Greuges, amb els seus recursos i les seues possibilitats, ha tractat de donar respostes adequades als casos presentats en el marc de les seues competències.

El mes d'octubre va tenir lloc a la Universitat de les Illes Balears la «VII Trobada Estatal de Defensors Universitaris», en la qual es va tractar de diversos assumptes relacionats amb l'àmbit i les actuacions dels defensors universitaris.

En totes aquestes reunions s'ha tractat d'aquells assumptes o aspectes que són més sovint font de conflictes a la major part de les universitats. En principi, i sense entrar-hi en gaires detalls, cal destacar la gran coincidència de qüestions que són comunes en tots els àmbits i que, d'una banda, justifiquen aquestes reunions de síndics, i de l'altra, posen de manifest la diversitat de solucions que aplica cada universitat.

Entre els assumptes de què es va tractar i que han donat lloc a propostes concretes, mereixen destacar-se els següents: convergència europea, reflexions sobre el present i el futur de l'avaluació acadèmica. Possibilitats d'un compromís ètic dels membres de la comunitat universitària. L'activitat de mitjancer del defensor universitari.

2.2. Conclusions

Després d'un any i mig de treball i amb l'experiència dels qui ens han precedit, tot i ser conscients de la complexitat que comporta expressar de manera resumida judicis de valor, considerem important informar el Claustre d'alguns aspectes que, al nostre parer, tenen una transcendència particular, i requereixen un estudi més a fons i, potser, alguna acció concreta, aspectes que a grans trets són pràcticament els mateixos que recull l'informe de l'any passat que el Tribunal va elevar a la consideració del Claustre i igualment similars a les exposades els anys precedents. La permanència i la repetició d'alguns problemes en el quefer habitual universitari és una constant que caldria estudiar amb deteniment i tenir en compte en el futur.

Sobre el contingut de les reclamacions

a) Estudiants.

El tema estrella entre les reclamacions dels estudiants continua sent l'idioma: la falta d'oferta de crèdits en valencià i incompliment, en alguns casos, d'aquesta oferta. Per això considere il·lustratiu repetir el text que sobre aquest problema es va incloure l'any passat en l'informe del Tribunal a aquest mateix Claustre. Textualment deia el següent: "Segueix sent notable el nombre de queixes

referides a la falta d'oferta en valencià i, en especial, per l'incompliment d'aquesta oferta quan es permeten repetits canvis de l'idioma originalment ofert per les juntes de centre. Cal cuidar i vigilar al màxim aquesta qüestió perquè, altrament, la política lingüística de la Universitat pot perdre l'eficàcia que es pretén i estancar-se permanentment en mínims. Quan en realitat allò que caldria aconseguir com a objectiu últim és estendre constantment l'ensenyament en valencià fins fer-lo majoritari.”

La referència indicada a la freqüència amb què es presenta el problema anterior, podrien repetir-se a aquelles queixes dels estudiants relatives a les reclamacions sobre informació i metodologia sobre continguts d'assignatures i correcció d'exàmens. Per això criden l'atenció novament, com els anys precedents, les reclamacions dels estudiants que es refereixen a la falta de criteris previs i clars en l'avaluació de les assignatures: forma de realització i de qualificació dels exàmens. Resulta sorprenent que, tot i ser preceptiu como així consta en nombroses normes universitàries algunes d'elles recordades anualment, que el professor oferisca aquesta informació a l'inici del curs, encara hi haja molts casos en què no es dona informació sobre programes, continguts, mecànica dels exàmens, formes de correcció (de vegades, ponderació de les preguntes sobre continguts concrets), apunts, bibliografia, llibres fonamentals o recomanats, etc. El simple compliment de la normativa evitaria la major part dels conflictes que plantegen els estudiants i, fins i tot en cas de conflicte, la resolució en els òrgans competents seria molt més fàcil de prendre.

b) Personal docent i investigador.

La major part de les reclamacions del professorat, tant les formals com les simplement verbals, estan íntimament relacionades amb el trinomi professor-àrea-departament, en els quals es generen conflictes humans, acadèmics i de competències de solució ben difícil, ja que en alguns casos no hi ha normes determinants que resolguen el conflicte. Així, com que aquesta qüestió l'ha viscut i tractat el Tribunal de Greuges durant els últims cinc anys, si més no, i tot i pecar de reiteratiu, no vull deixar passar aquesta última oportunitat que tinc com a president d'aquest Tribunal d'adreçar-me al Claustre, d'insistir una vegada més sobre aquesta qüestió bàsica de convivència, repetint tot el que ha

estat dit en els informes successius i, pel que sembla, sense massa efectivitat. Així, considerem que:

La insatisfacció més habitual del professorat i que planteja problemes de solució molt difícil és la del sentiment de discriminació o d'indefensió, especialment respecte de les decisions dels departaments que, en general, ignoren els seus problemes quan no formen part dels grups o àrees majoritàries. En efecte, els professors d'àrees de coneixement minoritàries se solen sentir discriminats als departaments que en tenen de diferents i en els quals n'hi ha generalment una de predominant que imposa les seues decisions. D'una manera anàloga, se senten discriminats els professors que en departaments d'una sola àrea de coneixement pertanyen a grups petits (d'investigació, per exemple, o altres). La dificultat de resoldre aquestes discriminacions rau en la dinàmica, un xic perversa de vegades, de les majories, atès que, pràcticament en tots els casos, les decisions dels departaments es prenen aplicant estrictament les normatives i per votació preceptiva.

La discriminació i la indefensió d'individus i de col·lectius minoritaris per col·lectius generalment molt majoritaris és una realitat que, per desgràcia, en el món universitari es manifesta sovint en moments i circumstàncies importants en l'àmbit acadèmic (elecció de càrrega docent, assignació del pressupost, ubicació de locals, despatxos, laboratoris...). Qualsevol solució que pretenga imposar l'autoritat acadèmica per resoldre els possibles litigis està abocada al fracàs, si no es dóna per part de les persones interessades un reconeixement individual i col·lectiu del fet que existeix tal situació de conflicte i, per tant, es puga establir un compromís moral, també individual i col·lectiu, de solucionar els problemes amb justícia i equitat, tractant de reconèixer que els drets de l'altre, independentment de la seua adscripció, són iguals als propis. Això és possible? Nosaltres pensem que sí, ja que si aquesta solució es pot donar en algun lloc, aquest lloc és precisament el món universitari.

c) Personal d'administració i serveis.

Igual que en períodes anteriors, en el cas del PAS són col·lectius els que presenten la major part de les queixes i, evidentment, tenen el suport, en alguns casos, d'un nombre important de signataris. En general, la major part

es fonamenten en un sentiment de discriminació amb relació a altres col·lectius del PAS o a altres col·lectius universitaris, raonant en alguns casos l'absència de criteris d'aplicació universal que, segons el seu criteri, impedisquen les situacions de discriminació que els esmentats col·lectius denuncien. Per tot això creiem necessari, de nou, fer referència a l'elevat nombre de signataris en les reclamacions col·lectives, que fan un total de 576 durant el període que comprèn aquest informe, un percentatge molt elevat de tot el col·lectiu. Considerem que són unes xifres que demanen, com a mínim, una reflexió.

Alguns d'aquests col·lectius han presentat les seues queixes repetidament al llarg dels cinc anys de funcionament d'aquest Tribunal amb sengles resolucions per la nostra part, com ara el personal de laboratoris i alguns estaments de biblioteques. Igualment, al final d'aquest període, sense temps per tractar-ne, es van registrar les peticions formulades en total per 576 signataris sobre el problema dels horaris, peticions que van ser traslladades el mes de febrer passat a l'entrant Sindicatura de Greuges de la Universidad de Valencia, en assumir en aquelles dates les competències del cessant Tribunal de Greuges.

3. Activitat extraordinària

3.1. Trobada estatal de defensors universitaris

El mes d'octubre va tenir lloc a la Universitat de les Illes Balears la setena trobada estatal de defensors universitaris, en què es va tractar de diversos assumptes relacionats amb l'àmbit i les activitats dels defensors universitaris i de les quals sempre cal destacar l'intercanvi d'experiències en què es posen freqüentment de manifest els problemes més habituals que es produeixen en cada universitat i que, en definitiva, són en gran manera comuns a totes elles.

Els sistema d'actuació en les reunions dels defensors universitaris consisteix a estudiar cada assumpte tenint en compte la normativa que apliquen en cada cas les diferents universitats, la pràctica i les experiències personals de cada defensor i, per últim, com a conclusió, l'oferta d'un sistema de treball que optimitze les bondats de les normes estudiades, que en alguns casos arriba fins al punt de proposar un procediment o mecànica comuna per resoldre els problemes estudiats.

A més d'aquesta posada en comú de situacions que es plantegen en l'àmbit del nostre treball, cal destacar els assumptes de què es va tractar d'una forma especial i els continguts dels quals es discutiren en diverses taules redones. Considerem que mereixen una atenció especial, per la seua influència en la vida universitària, les següents: A) Avaluació curricular o compensatòria. B) Convergència europea: reflexiones sobre el present i el futur de l'avaluació acadèmica. C) Programació docent. D) Possibilitat d'un compromís ètic dels membres de la comunitat universitària. E) L'activitat de mediació del defensor universitari.

A) Avaluació curricular o compensatòria.

En diverses universitats espanyoles i en altres de l'àmbit europeu s'ha implantat, per aplicar-lo a l'alumnat, un sistema anomenat compensatori que permet fer l'avaluació final d'un estudiant sense caldre la qualificació positiva de tots els crèdits exigits per obtenir el grau o títol pertinent. Aquest mecanisme de qualificació, anomenat curricular o compensatori, permet resoldre diversos problemes que es plantegen a l'alumnat en els moments finals de l'acabament dels estudis, entre els quals es pot destacar, per exemple, el de l'avaluació negativa i permanent amb els anys d'alguna assignatura concreta que impedeix a un estudiant aconseguir el títol.

És evident que la normativa que ha de regir el sistema indicat ha de ser normalitzada adequadament i dins uns paràmetres d'estricta compliment.

En l'annex I figura més àmpliament l'assumpte tractat així com les conclusions a què es va arribar després de l'estudi pertinent.

B) Convergència europea: reflexions sobre el present i el futur de l'avaluació acadèmica.

L'assumpte té una enorme actualitat, atès que ens acostem al moment d'implantació d'un sistema universitari d'ús general i unitari en l'àmbit europeu. En la posada en comú dels mecanismes arbitrats per cada una de les universitats de l'estat, es va posar de manifest l'enorme disparitat d'actuacions de cadascuna d'elles. Algunes amb una posada al dia de tota la normativa aplicable en el moment actual amb les previsions futures igualment llestes per al seu funcionament, mentre que altres universitats estaven simplement esperant una decisió última per iniciar els processos d'aplicació. En vista d'això, es va redactar un document amb suggeriments per a un acostament general al vigent estat de la qüestió. Document que està en constant estat d'actualització (annex II).

C) Programació docent.

Aquest és un assumpte que té un interès extraordinari per a l'alumnat, i igualment per al professorat. En ell es fa referència a la normativa que és desitjable i exigible que existisca perquè l'estudiant tinga un coneixement veraç, detallat i inequívoc sobre aspectes tan bàsics com és ara els programes de l'assignatura, els continguts, la bibliografia bàsica i especialitzada, impugnació de qualificacions, recusacions... Aspectes que estan íntimament lligats a un dels paràmetres fonamentals de la impartició de la docència a la Universitat, la relació professor/estudiant (annex III)

D) Possibilitat d'un compromís ètic dels membres de la comunitat universitària.

El títol és ben clar amb relació al que es pretén amb aquesta temàtica. És convenient redactar una proposta de text on s'especifiquen unes normes ètiques de caràcter general, humà, universitari...? El text que es va redactar (annex IV) posa de manifest les divergències existents sobre aquestes qüestions, pendent de polir, o remodelar, o eliminar en futures reunions dels defensors universitaris.

E) L'activitat de mediació del defensor universitari

Un dels aspectes que poden incidir molt positivament en l'activitat del defensor universitari és el de mitjançar entre les parts en qualsevol fase del conflicte sempre tenint com a qüestió bàsica que la decisió per adoptar complisca les normes formals i de convivència d'ús a la Universidad. El text que acompanya (annex V) és un resum de la discussió que hi va haver.

4. Dades cronològiques del Tribunal de Greuges. 1985-2005

És ben sabut que la figura del defensor universitari va passar, en dates recents, d'un sistema col·lectiu (Tribunal de Greuges) a un sistema individual (Sindicatura de Greuges). És de justícia per part meua i sense fer-ne cap valoració, donar a conèixer al Claustre unes pinzellades molt breus sobre l'activitat duta a terme pel Tribunal de Greuges durant els vint anys i vuit mesos d'existència. Així, els aspectes remarcables són els següents:

Cronologia

- Data d'aprovació dels Estatuts i, per tant, de vigència del Tribunal de Greuges (TG) (28 d'octubre de 1985).
- Data d'aprovació del reglament del Tribunal de Greuges (21 de novembre de 1989).
- Data d'elecció pel Claustre dels membres del primer Tribunal de Greuges (22 de novembre de 1988).
- Data d'elecció pel Claustre dels membres del quart i darrer Tribunal de Greuges (22 de novembre de 2000).
- Període d'existència del Tribunal de Greuges (20 anys i 8 mesos).
- Període d'activitat del Tribunal de Greuges (16 anys i 11 mesos).

Dades relatives a la seua activitat

- Nombre d'expedients formalment acceptats i resolts pel Tribunal de Greuges, amb presa de resolució (863).
- Expedients referits al PDI (112).
- Expedients referents als estudiants (682).
- Expedients referits al PAS (69).
- Consultes verbals o telefòniques al Tribunal (aproximadament, unes trenta-un setmanals).

Dades relatives a la seua composició

- Nombre total de tribunals formalment elegits pel Claustre (4).
- Nombre de presidents (4).
- Vocals en representació del PDI funcionari (8).
- Vocals en representació del PDI no funcionari (6).
- Vocals en representació del PAS (4).
- Vocals en representació dels estudiants (10).

Fan un total de 28 persones.

Dades de la constitució dels successius Tribunals de Greuges**Constitució del Tribunal de Greuges. Reunió del TG de 20 de juny de 1989**

- President: Juan Sánchez Díaz (professor del Dep. de Biologia Vegetal, Facultat de Farmàcia).
- Secretari: Ramón Sala Garrido (professor del Dep. de Matemàtica Economicoempresarial, Facultat d'Economia).
- M. Ángeles Ull Solís (professora del Dep. de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Ciències Biològiques).
- Isabel Sanmartín López (PAS amb destinació als Serveis Centrals).
- Sergio Veliz Rodríguez (Estudiant de la Facultat de Filosofia i C. de l'Educació).

- En el Claustre de 6 de març de 1990 és elegit l'estudiant Ernest Sánchez Santiró (F. de Geografia i Historia) membre del Tribunal de Greuges.
- El 7 de juny de 1990 renuncia el secretari del Tribunal Ramón Sala Garrido, per haver estat elegit vicerector d'Economia i Planificació i Infraestructura.
- En la reunió del Tribunal de Greuges de 7 de juny de 1990 és elegida M. Ángeles Ull Solís secretària del Tribunal de Greuges.
- El 23 de octubre de 1990 renuncia com a membre del Tribunal M. Ángeles Ull Solís, per haver estat elegida degana de la F. de C. Biològiques.
- En el Claustre de 13 de noviembre de 1990 són elegides membres del Tribunal de Greuges Amparo Ruiz Torner (PDI funcionari de la F. de Medicina) i Ana M. Quilez Pardo (PDI no funcionari de l'EU de Graduats Socials).
- En la reunió del Tribunal de Greuges de 10 de desembre de 1990 és elegida Amparo Ruiz Torner secretària del Tribunal de Greuges.

- En el Claustre d'11 d'abril de 1991 no va ser elegit cap estudiant membre del Tribunal, per no haver obtingut cap dels candidats la majoria qualificada establerta.
- El 12 de desembre de 1991 és donada de baixa com a membre del Tribunal Amparo Ruiz Torner, per haver estat elegida vicerectora d'Ordenació Acadèmica.
- En el Claustre de 4 de març de 1992 és elegida membre del Tribunal de Greuges pel PDI funcionari claustral Isabel Segura García (F. de C. Matemàtiques).
- En el Claustre de 4 de març de 1992 no va ser elegit cap estudiant membre del Tribunal, per no haver obtingut cap dels candidats la majoria qualificada establerta.
- En la reunió del Tribunal de Greuges de 8 de abril de 1992 va ser elegida secretària del Tribunal de Greuges Isabel Segura García.

Data de renovació del Tribunal de Greuges. Claustre de 12 de novembre de 1992

Presidenta: Antonia Sánchez Macarro (professora del Dep. de Filologia Anglesa i Alemanya, Facultat de Filologia).

Vocals:

Isabel Segura García, elegida pels prof. funcionaris claustrals (professora del Dep. d'Àlgebra, Facultat de Ciències Matemàtiques).

Isabel Sanmartín López, elegida pel PAS claustral (PAS amb destinació als Serveis Centrals).

Queden vacants les places de membres del Tribunal elegides pel PDI contractat claustral i pels estudiants claustrals.

- En les eleccions de representants dels estudiants a diversos òrgans d'Universitat, de 19 de febrer de 1993, pels estudiants claustrals, no hi és elegit el representant dels estudiants en el Tribunal de Greuges, ja que cap dels candidats hi obté la majoria qualificada establerta.
- El 4 de maig de 1993 renuncia com a membre del Tribunal de Greuges Isabel Segura García, per haver estat proposada per ocupar el càrrec de vicedegana de la F. de C. Matemàtiques.
- Els estudiants claustrals de la Universitat, en la reunió de 24 de maig de 1993, elegeixen membre del Tribunal de Greuges José Luis Ortiz García (estudiant de la F. de Dret).

- El personal PDI contractat claustral va elegir, en la reunió de 24 de maig de 1993, Estrella Durà Ferrandis (prof. ajudant d'universitat de la F. de Psicologia) membre del T. de Greuges.
- En el Claustre de 9 de novembre de 1993 va ser elegit membre del Tribunal de Greuges pels prof. funcionaris claustrals Francisco Pomer Murgui (prof. de la F. de Física).
- En la reunió del Tribunal de Greuges de 16 i 22 de juny de 1993 és elegida secretària del Tribunal de Greuges Estrella Durà Ferrandis.
- En el Claustre de 22 de març de 1994 és elegit membre del Tribunal de Greuges pels estudiants claustrals José Luis Ortiz García (estudiant de la F. de Dret).
- El 14 d'octubre de 1994 renuncia com a membre del Tribunal de Greuges José Luis Ortiz García, representant elegit pels estudiants claustrals, per haver acabat els estudis.
- En el Claustre de 17 de novembre de 1994 és elegit pel PAS claustral membre del Tribunal de Greuges José Luis Aguilar Ochando.
- En el Claustre de 17 de novembre de 1994 és elegida membre del Tribunal de Greuges pels estudiants claustrals Anunciación Contreras Torres (estudiant de l'EU d'Estudis Empresarials).
- En el Claustre de 17 de novembre de 1994 és elegit pels prof. funcionaris claustrals membre del Tribunal de Greuges Emiliano Borja Jiménez (prof. de la F. de Dret).
- En les eleccions de representants dels estudiants a diversos òrgans d'Universitat, de 28 de febrer de 1995, pels estudiants claustrals no hi és elegit el representant dels estudiants en el Tribunal de Greuges, ja que cap dels candidats no hi obté la majoria qualificada establerta.
- En el Claustre de 5 de desembre de 1995 és elegit membre del Tribunal de Greuges pels estudiants claustrals Francesc Miquel Fernández Capilla (estudiant de la F. de Filologia).
- El 31 de gener de 1996 presenta la renúncia com a membre del Tribunal de Greuges Emiliano Borja Jiménez, membre elegit pels professors funcionaris claustrals. (Se'n va temporalment a la República Federal d'Alemanya).
- En les eleccions de representants dels estudiants a diversos òrgans d'Universitat, de 29 de febrer de 1996, hi és elegit membre del Tribunal de Greuges pels estudiants claustrals Francesc Miquel Fernández Capilla (estudiant de la F. de Filologia).

- En el Claustre de 27 de març de 1996 és elegit pels prof. funcionaris claustrals membre del Tribunal de Greuges Josefa Ridaura Martínez (prof. de la F. de Dret).

Data de renovació del Tribunal de Greuges. Claustre de 28 de novembre de 1996

Presidenta: Antonia Sánchez Macarro (professora del Dep. de Filologia Anglesa i Alemanya, Facultat de Filologia).

Vocals:

Josefa Ridaura Martínez, elegida pels prof. funcionaris claustrals (professora del Dep. de Dret, Constitucional, Ciència Política i de l'Administració, Facultat de Dret).

José Luis Aguilar Ochando, elegit pel PAS claustral (PAS amb destinació als Serveis Centrals).

Queden vacants les places de membres del Tribunal elegides pel PDI contractat claustral i pels estudiants claustrals.

- En la reunió del Tribunal de Greuges de 10 de gener de 1997 és elegit secretari del Tribunal de Greuges José Luis Aguilar Ochando.
- En les eleccions de representants dels estudiants a diversos òrgans d'Universitat realitzades el 21 de febrer de 1997 pels estudiants claustrals no és elegit el representant dels estudiants en el Tribunal de Greuges, ja que cap dels candidats no hi obté la majoria qualificada establerta.
- El 18 de abril de 1997 presenta la dimissió com a membre del Tribunal de Greuges, per motius personals, José Luis Aguilar Ochando, membre elegit pel PAS claustral.
- En el Claustre de 6 de maig de 1997 és elegit membre del Tribunal de Greuges pel PDI contractat claustral Pau Rausell Köster (PDI-NOF de l'EU de Relacions Laborals).
- En el Claustre de 6 de maig de 1997 és elegit membre del Tribunal de Greuges pel PAS claustral Jordi Belda Sanchis (PAS de la F. de C. Econòmiques i Empresariales).
- En el Claustre de 6 de maig de 1997 no és elegit cap estudiant membre del Tribunal, per no haver obtingut cap dels candidats la majoria qualificada establerta.
- En la reunió del Tribunal de Greuges de 9 de juliol de 1997 és elegit secretari del Tribunal de Greuges Pau Rausell Köster, PDI-NOF del Dep. d'Economia Aplicada.

- El 21 de novembre de 1997 presenta la dimissió com a membre del Tribunal de Greuges, per motius personals, M. Josefa Ridaura Martínez, elegida pels professors funcionaris claustrals.
- En el Claustre de 13 de novembre de 1997 és elegit membre del Tribunal de Greuges pels estudiants claustrals Germán López Almuzara (estudiant de la F. de Física).
- En el Claustre de 10 de març de 1998 és elegit membre del Tribunal de Greuges pels estudiants claustrals Joan Alonso Usero (estudiant de la F. de Dret).
- El 14 de maig de 1998 presenta la dimissió com a membre del Tribunal de Greuges per haver estat nomenat vicedegà d'Estudiants de la Facultat de Dret Joan Alonso Usero, elegit pels estudiants claustrals.
- En el Claustre de 17 de febrer de 1999 és elegit membre del Tribunal de Greuges pels estudiants claustrals David Mullor Enguix (estudiant de l'EU d'Estudis Empresarials).
- En el Claustre de 17 de febrer de 1999 és elegit membre del Tribunal de Greuges pels professors funcionaris claustrals Elena Olmos Ortega (professora de la F. de Dret).
- En el Claustre de 22 de febrer de 2000 és elegit membre del Tribunal de Greuges pels estudiants claustrals Enric Fombuena i Borràs (estudiant de la F. de Dret).

Data de renovació del Tribunal de Greuges, 22 de novembre de 2000

President: Francisco Bosch Reig (professor del Dep. de Química Analítica, Facultat de Química).

Vocals:

María de los Ángeles Martí Bonafé, elegida pel PDI contractat claustral i pels becaris d'investigació claustrals (professora del Dep. d'Història de l'Art, Facultat de Geografia i Història).

Enric Fombuena i Borràs, elegit pels estudiants claustrals (estudiant de la Facultat de Dret).

Queden vacants les places de membres del Tribunal elegits pel PAS claustral i pels professors funcionaris claustrals.

- En la reunió del Tribunal de Greuges de 18 de gener de 2001 és elegida secretària del Tribunal de Greuges María de los Ángeles Martí Bonafé, PDI-NOF del Dep. d'Història de l'Arte.

- En el Claustre de 6 de març de 2001 és elegit membre del Tribunal de Greuges pels professors funcionaris claustrals Pedro Agustín Talavera Fernández (professor de la F. de Dret).
- En el Claustre de 5 de novembre de 2001 és elegida membre del Tribunal de Greuges pel PAS claustral Milagros San Luis Blasco (PAS de la F. de Geografia i Història).
- En el Claustre de 9 de gener de 2002 és elegida membre del Tribunal de Greuges pels estudiants claustrals Zulima Pérez Seguí (estudiant de la F. de Dret).
- El 9 de maig de 2002 presenta la dimissió com a membre del Tribunal de Greuges, per haver estat elegida vicedegana de Cultura i Relacions Externes de la Facultat de Geografia i Història, María de los Ángeles Martí Bonafé, elegida pel PDI contractat claustral i pels becaris d'investigació claustrals. (Cessa com a secretària del Tribunal de Greuges amb efectes de 31 de maig de 2002).
- En la reunió del Tribunal de Greuges de 6 de juny de 2002 és elegit secretari del Tribunal de Greuges Pedro Talavera Fernández, professor funcionari del Dep. de Filosofia del Dret, Moral i Política.
- En el Claustre de 3 de juliol de 2002 és elegida membre del Tribunal de Greuges pel PDI contractat claustral i pels becaris d'investigació claustrals María Jesús Martínez Usarralde (PDI no funcionari de la F. de Filosofia i C. de l'Educació).
- El 27 de juny de 2003 presenta la dimissió com a membre del Tribunal de Greuges, per haver estat proposada pel degà de la F. de Filosofia i C. de l'Educació com a representant per a la Comissió de Professorat en representació del PDI no funcionari, María Jesús Martínez Usarralde, elegida pel PDI contractat claustral i pels becaris d'investigació claustrals.
- El 4 de març de 2004 presenta la dimissió com a membre del Tribunal de Greuges, per haver estat nomenada cap de negociat de la Universitat d'Estiu de Gandia, Milagros San Luis Blasco, elegida pel PAS claustral.

5. La figura del defensor universitari en els Estatuts anteriors (1985) i en els nous (2003) de la Universitat de València

5.1. El Tribunal de Greuges (1985).

El disseny i la composició actual del Tribunal de Greuges és descrit clarament en els Estatuts anteriors de la Universitat de València (articles 237-239) i en el seu reglament, aprovat pel Claustre el 21 de novembre de 1989. La concepció del Tribunal de Greuges que recullen aquests textos es pot resumir de la manera següent:

- El model de tribunal col·legiat és el sistema que la nostra Universitat va considerar més adequat per emparar els drets individuals i col·lectius de les persones o dels grups de persones que formen part de la comunitat universitària quan es produeixen situacions de conflicte.
- Es tracta d'un òrgan constituït per cinc membres: un president, elegit per tot el claustre, i quatre representants que pertanyen als diversos estaments de la comunitat universitària (professors funcionaris, personal docent i investigador contractat, estudiants i personal d'administració i serveis), elegits pels col·lectius de claustrals respectius.
- L'elecció de cada membre requereix el suport dels dos terços, com a mínim, dels col·lectius de claustrals respectius presents en el moment de l'elecció.

Els Estatuts faculten el Tribunal de Greuges per «admetre qualsevol queixa o reclamació que li siga presentada, en la qual es denuncie l'incompliment de la legalitat o qualsevol perjudici dels interessos legítims del denunciant en les seues relacions amb la UVEG, encara que no hi haja infracció estricta de la legalitat» (article 237). Entre les competències que se li atribueixen, a més de la possibilitat d'exigir informació, es destaquen les següents:

- «Gestionar davant els òrgans competents la correcció dels defectes observats en llur funcionament» (art. 238).
- «Requerir de l'òrgan universitari competent la satisfacció de l'oportú interès legítim» (art. 238).
- «Proposar al Claustre un vot de censura contra l'òrgan o autoritat que, malgrat els requeriments, no rectifique la seua conducta» (art. 238).

El tractament estatutari anterior concedia una particular importància i rellevància a la tasca del Tribunal de Greuges com a òrgan independent i garant dels drets fonamentals de tots en el si de la comunitat universitària.

5.2. La Sindicatura Universitària de Greuges (2003)

El nou Claustre de la Universitat, constituït segons la normativa emanada de la Llei Orgànica d'Universitats (LOU), aprovà el 21 d'octubre de 2003 la nova modalitat de la figura del defensor universitari, que modifica substancialment la configuració d'aquest, que passa d'un sistema col·lectiu a un altre bàsicament individual, però mantenint en essència les atribucions, aspectes que han tingut de models, d'una banda, les institucions que defineixen els defensors generalistes de l'estat, i de l'altra, les diverses comunitats autònomes, a més dels sistemes utilitzats per la major part de les universitats en el desenvolupament del model de defensor universitari. En relació amb aquests models cal puntualitzar el que segueix:

- La Universitat de València va adoptar en el seu moment la figura jurídica d'un tribunal, el Tribunal de Greuges, com a òrgan per assumir la defensa dels interessos legítims, individuals i col·lectius, dels seus membres.
- Pràcticament a totes les universitats de l'estat, les competències atorgades al nostre Tribunal les exerceix un càrrec unipersonal amb denominacions molt diferents segons la ubicació de la universitat (síndic de greuges, sindicatura de greuges, defensor universitari, defensor de la comunitat universitària, valedor da comunidade universitària, defensor de l'alumne...),

en alguns casos amb el suport d'un o diversos adjunts i d'un servei administratiu independent de la resta dels serveis universitaris.

- El responsable d'exercir aquesta competència a les universitats públiques, generalment l'elegeix el Claustre o, si s'escau, la Junta o el Consell de Govern, mentre que a les universitats privades el tria la Junta, el Consell de Govern o el mateix rector.
- Les competències que assumeix el defensor universitari a la major part de les universitats (un 80 %) són, en general, semblants a les nostres. A la resta de les universitats es refereixen exclusivament als problemes dels estudiants i s'exclouen de les competències les qüestions relatives a professors, investigadors i personal d'administració i serveis.
- El defensor universitari sol ser generalment una persona vinculada administrativament a la seua universitat i en la major part dels casos és un professor. En alguns casos exerceix el càrrec una persona de reconegut prestigi professional aliena a l'estructura universitària, contractada per a això, amb una oficina específica per a l'acompliment dels seus objectius. De vegades, aquest contracte correspon a professors emèrits o jubilats amb notori reconeixement professional en alguna universitat.
- En tots els casos que coneixem, la funció s'exerceix amb el suport d'una oficina independent de la resta dels serveis i al qui ocupa el càrrec se li atorga un reconeixement administratiu del més alt nivell.

En els nous Estatuts de la Universitat de València són clarament definides les competències de la Sindicatura de Greuges, que són textualment les següents: «Vetlar pel respecte als drets i les llibertats dels membres de la comunitat universitària, davant les actuacions dels diferents òrgans i serveis universitaris, encara que no hi haja infracció de la legalitat», competències pràcticament equivalents a les actuals encara vigents. Destaca la referència que s'hi fa a les possibilitats d'intervenció fins i tot en cas que no hi haja infracció de la legalitat. D'aquest aspecte de les competències de la Sindicatura, se n'ha tractat sovint en les reunions anuals de defensors universitaris de l'estat i s'hi han donat a conèixer les grans dificultats que es palesen en tractar d'aplicar en les universitats on és preceptiu els criteris morals i ètics a situacions resoltes moltes vegades aplicant mesures de caràcter universitari i clarament

normalitzades on, aparentment, s'han complert tots els requisits exigits. En qualsevol cas, l'efectiva aplicació d'aquesta funció és un repte que ha d'acceptar la Sindicatura amb una enorme dosi de sentit comú i esperit universitari, tots dos criteris, d'una banda, de difícil i ambigua definició, i de l'altra, en general, molt escassos i poc freqüents fins i tot en l'àmbit universitari.

També cal remarcar l'article 237e.4, relatiu a la dotació de mitjans materials i personal de suport per a l'acompliment de la seua funció, ja que considerem que la forma més clara de dignificar aquesta institució universitària, encara amb molt pocs anys de vigència, és la de complir aquest article perquè en depèn en gran manera la rapidesa i l'agilitat en la gestió i la resolució dels problemes que es plantegen.

5.3. Consideracions finals

Tenint en compte els continguts dels textos legals que fan referència a la figura del defensor universitari en Estatuts anteriors, en els aprovats recentment i en la *Llei orgànica universitària*, i d'acord amb la seua experiència de vora vint anys, el Tribunal de Greuges considera com a aspectes d'importància en l'activitat de la futura Sindicatura de Greuges els següents:

- La força moral del Tribunal o la Sindicatura de Greuges resideix en el fet que no és un òrgan administratiu de la Universitat sinó un òrgan independent, el criteri del qual és acceptat per tota la comunitat universitària. Una part d'aquesta acceptació prové del procediment qualificat d'elecció dels seus membres, però una altra part, la més important, prové del fet que les seues resolucions, fins i tot quan són simples recomanacions raonades, obliguen moralment els òrgans que les reben a acatar-les o, en cas contrari, a manifestar-hi raonadament el seu desacord.
- A la pràctica, el Tribunal de Greuges, en general, no ha tingut coneixement directe (tan sols en comptades ocasions) del grau de compliment o de rebuig de les seues resolucions per part dels diferents òrgans afectats. Aquest desconeixement dels resultats de la seua tasca planteja seriosos dubtes sobre la utilitat real de la seua funció. Caldria establir un mecanisme de control eficaç que permetera exigir a totes les instàncies afectades una

comunicació expressa al Síndic de Greuges, tant de la posada en pràctica de les seues resolucions com, en cas contrari, dels motius que al·leguen per rebutjar-les.

- Entenem que les competències i les funcions que estatutàriament es confereixen a la Sindicatura han de ser les exigibles per poder parlar de defensa dels drets de tots en la comunitat universitària. Tanmateix, la denominació i l'estructura del Tribunal ha afavorit que siga considerat com un òrgan administratiu o jurisdiccional al qual es pot acudir dins l'estructura universitària. Sense por d'exagerar, pot afirmar-se que una gran majoria de les reclamacions que es presenten al Tribunal de Greuges, i que aquest estudia i resol, no són estrictament de la seua competència. Al contrari, es tracta de reclamacions que s'envien al Tribunal de Greuges amb independència del seu itinerari davant dels òrgans administratius pertinents, ço és, sense haver iniciat o exhaurit els recursos administratius previstos, en paral·lel i contemporàniament a recursos presentats davant un òrgan administratiu, o quan l'òrgan administratiu encara no s'hi ha pronunciat.
- Caldria deixar clar que la Sindicatura de Greuges no és un òrgan jurisdiccional o administratiu dins la Universitat que pot resoldre els recursos en substitució de l'òrgan competent. Cal recordar que és un òrgan que manca de potestat executiva i que es limita a fer recomanacions no vinculants en aquells casos en què algun òrgan universitari, en l'exercici de les seues funcions, puga no haver respectat qualsevol dret fonamental d'algun membre o col·lectiu de la comunitat universitària.
- Les competències de la Sindicatura haurien de ser descrites clarament i extensament, especialment pel que fa a la seua intervenció quan un problema determinat es troba en fase d'estudi i sense concloure per part de l'òrgan competent.
- Igualment és important que conste que la Sindicatura no és un òrgan administratiu més de la Universitat que es pot utilitzar al mateix temps que uns altres per plantejar qualsevol problema, ja que situacions com les descrites, d'una banda, li fan perdre eficàcia, i de l'altra, desmotiven l'òrgan competent en la gestió que ha de realitzar per a l'estudi i la resolució del problema plantejat, si es considera que aquest es troba en mans del Síndic.

- Finalment, estimem que la Sindicatura de Greuges és un òrgan clarament representatiu de la nostra Universitat. No debades va ser la primera entre totes les de l'estat que va incloure aquesta figura als Estatuts. Per això se li hauria d'atorgar la dignitat que la Universitat considera que mereix. Així, caldria estudiar seriosament aspectes com ara l'existència d'una oficina pròpia amb el corresponent suport administratiu i dotació econòmica, amb mobiliari d'acord amb la seua funció, amb identificació clara de la seua seu com a òrgan específic i singular de la nostra Universitat; l'assignació als seus membres del nivell administratiu que es considere oportú, les activitats laborals dels seus membres per fer compatible, en la mesura que siga possible, el seu treball al Tribunal amb les seues obligacions en la Universitat. Totes aquestes qüestions són regulades clarament a la major part de les universitats espanyoles i a la nostra estan pendents de definició.

ANNEX I

EVALUACIÓN CURRICULAR O COMPENSATORIA

La existencia de la evaluación curricular o compensatoria tiene ya larga tradición en muchas y prestigiosas universidades europeas y españolas, y su justificación se ve reforzada en nuestros días por la positiva y progresiva implantación, junto a los procedimientos clásicos de calificación, de la evaluación continuada o curricular en el conjunto de las etapas y niveles educativos.

El procedimiento, sin embargo, no es nuevo, ya que fue durante muchos años de aplicación general en la universidad española referido a la superación del curso selectivo de las Escuelas de Ingenieros y de las Facultades de Ciencias. Actualmente, la posibilidad de introducir este tipo de evaluación se apoya legalmente en el principio de libertad académica de las universidades que son las competentes para establecer las condiciones de admisión, régimen de permanencia y verificación de los conocimientos de los estudiantes. (Ley orgánica 6/2001 de Universidades, de 21 de diciembre). De hecho, son ya 12 las universidades que han recogido este procedimiento en sus respectivas normativas y que presentan una notable heterogeneidad tanto en sus disposiciones como en su finalidad y amplitud.

El proceso curricular busca mejorar el sistema de evaluación al añadir al sistema tradicional una nueva forma de evaluar que tiene en cuenta la trayectoria global del alumno y que, junto a la exigencia de determinados niveles de conocimiento en cada asignatura, valora el conjunto de rendimientos y resultados del alumno y su adecuada formación en métodos de trabajo que le permitan integrarse correctamente en el mundo profesional.

La evaluación curricular es el fundamento de los Tribunales de Compensación que intentan dar respuesta a ciertas situaciones académicas particulares que impiden a un estudiante obtener el título al que aspira, debido a la no superación de un pequeño porcentaje de créditos.

La justificación de la evaluación curricular y de los Tribunales de Compensación se encuentra en variadas razones de las que enumeramos alguna:

- En primer lugar la existencia de cambios importantes en el concepto y la finalidad de la educación universitaria. Actualmente, la consecución de un título universitario no supone el abandono de la formación universitaria porque sabemos que la renovación de conocimientos es ineludible y es necesaria la educación permanente.

- Otro tipo de argumentos podemos hallarlos en razones de eficacia y responsabilidad de la Universidad que tiene la obligación de obtener el máximo rendimiento de los recursos materiales y humanos que se han empleado en la formación de cada alumno.
- La conveniencia de introducir criterios globales para evaluar a los estudiantes, corrigiendo posibles defectos negativos derivados de la fragmentación del *curriculum* en múltiples asignaturas.
- Poder disponer de medidas oportunas para atenuar o corregir, cuando sea necesario, un nivel de exigencia en la evaluación muy superior al de la media de los estudios.
- La necesaria consideración individualizada de las circunstancias y trayectoria académica de los alumnos.

En otro orden de cosas, parece adecuado recordar que son los centros los órganos encargados de la organización de las enseñanzas y de los procesos académicos conducentes a la obtención de los títulos de carácter oficial y que, por tanto, la evaluación curricular o compensatoria es competencia de los mismos, y que su actuación no supone alteración de calificaciones concretas sino que, manteniendo lo existente y a la vista de su trayectoria global, decide si en conjunto está en posesión de los suficientes conocimientos científicos y competencias profesionales para obtener el título académico correspondiente.

El conocimiento que nuestro trabajo como Defensores Universitarios nos proporciona de la realidad universitaria nos lleva a considerar muy conveniente la introducción en nuestras Universidades de alguna fórmula de evaluación curricular.

A modo de ejemplo, se describe y analiza de forma sucinta la casuística de las doce Universidades que, en el momento actual, disponen de esta Normativa, poniéndose de manifiesto que existen diferentes formas y métodos utilizados por estas instituciones para alcanzar los objetivos propuestos.

Así, la Universidad Complutense se centra en la compensación de una única asignatura, habiendo el alumno agotado todas las convocatorias posibles, existiendo distintos tribunales para cada centro. El estudiante debe solicitarlo, por una sola vez, y de forma motivada.

(En el curso pasado, se presentaron 554 solicitudes, se aceptaron 476 y se compensaron 342).

En la Universidad Politécnica de Cataluña por normativa existe la evaluación curricular en todos los centros, siendo obligado este tipo de evaluación de la fase selectiva en todas las titulaciones. No se accede a ella por petición del interesado, pues cuando un estudiante tiene la calificación de todas las materias, que forman un bloque curricular, va automáticamente a la evaluación.

Los centros tienen potestad para determinar los bloques curriculares, pues hay centros que lo hacen para cada curso académico y otros para primero o segundo ciclos.

La Universidad de Girona establece el aprobado por compensación en una asignatura para cada ciclo, siempre que se obtenga un mínimo de un 4 en esa asignatura que se compensa. Proceso que, en este caso, es automático; no así si obtiene un 3,5, en cuyo caso, puede compensarse mediante criterios baremados.

(El número total de alumnos que obtuvieron Apto por compensación fue de 175 y 297 en los cursos académicos 1999-2000 y 2000-2001, respectivamente).

En la Universidad de Vigo se puede solicitar por una sola vez en cada ciclo para cualquier asignatura. Se exige, previamente, que las Comisiones Permanentes o Académicas de cada centro den la aceptación a las solicitudes. Posteriormente, en cada centro, se constituye un Tribunal evaluador.

(En el curso 2001-2002 se presentaron 204 solicitudes, siendo admitidas 157 y habiéndose considerado Apto por compensación 63).

La Universidad de Las Palmas de Gran Canaria aprobó que se puede compensar hasta un máximo de un 6% de los créditos totales. Existen Juntas de compensación por centros y, en caso de no constituirse éstas, el proceso se puede llevar a cabo por medio de una Junta de compensación central.

(En los cursos 1998-99, 1999-2000, 2000-2001, 2001-2002 fueron considerados Aptos 1, 4, 22 y 34 de un total de 2, 4, 34 y 49 solicitudes presentadas, respectivamente).

En la Universidad Rovira i Virgili (Tarragona), el aprobado por compensación se realiza en un solo centro (Ingeniería Química) por una Comisión presidida por su Director. El número máximo de asignaturas compensables es de 2 (Ingeniería técnica) y 3 (Ingeniería superior).

(Desde el curso 1996-1997 hasta el 2000-2001, se presentaron 223 solicitudes, siendo 73 de estas las consideradas Aptas).

La evaluación compensatoria viene regulada, en la Universidad Alfonso X El Sabio, por el Reglamento de Evaluación del alumnado aprobado en 1995. En la práctica, la compensación se aplica casi exclusivamente como mecanismo de equilibrio académico al finalizar el primer ciclo (en las carreras de ciclo corto) y, sobre todo, al finalizar los estudios. Los resultados estadísticos resultan muy heterogéneos a causa de los diferentes criterios que aplican las Juntas de Evaluación de cada carrera (en unas se requiere que la asignatura suspensa haya sido calificada al menos con un 4,5 y, en otras, con un 4; tomando en consideración el mayor número de notables o sobresalientes conseguidos por el alumno en las restantes materias).

(El número de alumnos que se beneficiaron de este mecanismo, sobre el total de matrícula, fue de 2,3% en las Ingenierías técnicas, 0,5% en las Ingenierías Superiores, 1,8% y 6,3% en las Diplomaturas de Ciencias de la Salud y Estudios Sociales, respectivamente y 4% en las titulaciones de Humanidades).

En la Universidad Europea de Madrid, puede acudir al Tribunal de Compensación el alumno que habiendo cursado por lo menos dos cursos en dicha Universidad, le reste una única asignatura para finalizar la titulación. El estudiante debe haber agotado las seis convocatorias de la asignatura que solicita ser compensada, habiéndose presentado al menos cuatro veces. El Tribunal de Compensación está presidido por el Vicerrector de Ordenación Académica y tiene tres vocales que cambian en función de la titulación cursada por el alumno.

(La normativa se aprobó en el curso 2001-2002, en el cual se presentaron 23 solicitudes siendo 12 de las mismas consideradas como aptas).

Por otra parte, existen además Evaluaciones Curriculares o por compensación en las Universidades de Alcalá de Henares, Jaume I, País Vasco y Politécnica de Madrid.

Finalmente, no hay que olvidar que ningún examen es un instrumento perfecto y además este tipo de Evaluación está necesariamente interrelacionado con las Normas de Permanencia que cada Universidad ha dictaminado en virtud de su Autonomía. En cualquier caso, el alumno solicitante debe razonar la petición con argumentos académicos y subjetivos (dificultad para hacer un cierto tipo de exámenes, estrés psicológico por temor a no poder continuar los estudios en su Universidad) y la respuesta recibida debe estar razonada.

ANNEX II

CONVERGENCIA EUROPEA: REFLEXIONES SOBRE EL PRESENTE Y FUTURO DE LA EVALUACIÓN ACADÉMICA.

Uno de los objetivos fundamentales del Espacio Europeo de Educación Superior (EEES) consiste en trasladar la responsabilidad de “enseñar” del profesor al “aprender” del alumno. Para ello, será necesario poner en marcha una serie de cambios, que afectarán a la planificación de la docencia; a la metodología a utilizar; al seguimiento del aprendizaje del estudiante; a su evaluación continua; y al papel que ha de tener el profesorado, el cual durante toda su trayectoria profesional ha venido impartiendo la docencia de un modo determinado, basado fundamentalmente en la clase magistral y en la exigencia al alumno de la repetición de los contenidos vertidos en las aulas o consignados en el programa de la asignatura. Asimismo, el Personal de Administración y Servicios también ha de estar preparado para afrontar esta inminente transformación.

Por todo ello, los Defensores Universitarios, reunidos en el VII Encuentro Estatal, celebrado en Palma de Mallorca, los días 26, 27 y 28 de octubre de 2004, se han planteado una serie de cuestiones, las cuales se pueden resolver a la luz de diversas recomendaciones.

Estas **cuestiones** son, fundamentalmente, las siguientes:

- **Relativas a la información y formación necesarias que exige el EEES**

- ¿Se ha dado a conocer suficientemente y con la antelación necesaria en qué va a consistir este cambio?
- ¿Existe una política a nivel académico para concienciar a profesores y estudiantes del nuevo sistema que se va a implantar?
- ¿Existen los medios adecuados, tanto personales, como materiales, para poder hacer frente a esta transformación?
- ¿Están las Universidades preparadas para afrontar este cambio?.

En resumen:

¿Está poniendo la Universidad, al servicio de los estudiantes, profesores y PAS, la información y los medios adecuados y suficientes para afrontar este nuevo sistema de enseñanza-aprendizaje que se trata de implantar?

- **Relacionadas con la evaluación académica, como parte del nuevo proceso de aprendizaje de los estudiantes:**

- ¿Se tienen claros los objetivos de las materias que se imparten?

- ¿Se tiene formación para fijar unos objetivos de lo que se pretende que el alumno aprenda?
- ¿Se tiene la confianza de que la metodología que se utiliza es la más adecuada para la transmisión del conocimiento?
- Lo que se hace en las aulas ¿es una evaluación de seguimiento del aprendizaje de los estudiantes o una evaluación que servirá de base a la calificación que se les otorgará como proceso de acreditación del rendimiento?
- ¿Se sabe realizar un seguimiento de la evolución del aprendizaje del alumno?
- ¿Se quiere que los alumnos aprendan o sólo cumplir una programación?
- ¿Se saben transmitir de forma clara unos criterios de evaluación?
- ¿Se conoce el sistema de evaluación continua y la manera más adecuada de llevarlo a la práctica?
- ¿Qué tipo de conocimiento, habilidad, actitud, etc. han de poner en funcionamiento los estudiantes en la evaluación de conocimientos o destrezas adquiridas, para dar respuesta a la demanda que se les hace?
- ¿Será factible la docencia y la evaluación, con el actual calendario de convocatorias implantado en la generalidad de las Universidades españolas?

En resumen:

- ¿Se tiene conciencia que la evaluación que se tendrá que realizar ha de ser coherente con el estilo de trabajo que se desarrolle; con los objetivos de la materia, con la importancia atribuida a los contenidos abordados, con la metodología empleada, con el sentido general que se ha querido dar al curso?

En relación con estas cuestiones los Defensores Universitarios realizan las siguientes

RECOMENDACIONES:

1. Tanto el Ministerio, como las Comunidades Autónomas, a través de sus órganos competentes, han de fijar las pautas a seguir para la incorporación de las universidades españolas al Espacio Europeo de Educación Superior, de una forma clara, precisa y transparente.

2. Las Universidades deberían acelerar su proceso de adaptación al Espacio Europeo de Educación Superior para que en el año 2007 el nuevo sistema de enseñanza universitaria no constituya un cambio traumático.

3. Cada Universidad habría de elaborar y difundir, para la adaptación progresiva al Espacio Europeo de Educación Superior, un plan detallado en el que se recogieran las acciones que se vayan a realizar y su secuencia en el tiempo. En este sentido:

a) Se considera necesario y urgente la elaboración de un plan de acción para implicar y formar al profesorado, cuya gestión debería residir en los centros y/o departamentos, pues es necesario que exista una mayor cercanía entre las

acciones y los destinatarios del plan. Asimismo, sería muy positivo adoptar medidas que incentiven la participación del profesorado en su formación y en todo el proceso de adaptación. Para que la implicación del profesorado sea efectiva, las actividades de formación habrían de ser de calidad y llevarse a cabo en su horario de trabajo.

b) En esta misma línea, se considera necesario que el alumnado y el Personal de Administración y Servicios tengan una información clara y precisa con respecto a la nueva situación que va a tener lugar en la Universidad.

4. En relación con la evaluación de los conocimientos de los estudiantes es necesario poner en marcha una serie de cambios. En este sentido resulta conveniente:

a) Implantar un sistema de evaluación continua a través del seguimiento del aprendizaje de los alumnos.

b) Determinar las diferentes actividades que integran la mencionada evaluación continua y que serán objeto de calificación. En relación con este extremo, es imprescindible insistir en la obligatoriedad por parte del profesorado de publicar, antes del comienzo del curso académico, las distintas actividades que van a ser objeto de evaluación (trabajos, seminarios, asistencia a las clases teóricas y prácticas, etc.).

c) Establecer una vinculación entre el sistema de evaluación del aprendizaje y los objetivos que se persiguen en las correspondientes materias, tanto en sus contenidos teóricos, como prácticos. Por ello, se considera imprescindible evitar situaciones que desnaturalicen las estancias prácticas, en las que el estudiante desempeña funciones que no contribuyen a su capacitación profesional. En relación con lo anterior, se considera necesario que cada Universidad vele, a través de los mecanismos que estime pertinentes, por el cumplimiento de los objetivos a los que las prácticas están dirigidas. Por lo que se considera de especial trascendencia, fijar la determinación de su finalidad, el seguimiento del aprendizaje y el control de su cumplimiento.

d) La necesidad de reflexionar, en primer lugar, acerca de la manera de implantar el sistema de evaluación continua en la convocatoria de septiembre, ya que es probable que no exista tiempo material suficiente para llevar a cabo un control del aprendizaje del alumnado por parte del profesorado. En segundo lugar, sobre la forma de evaluar a los estudiantes que por razones de trabajo, enfermedad prolongada,.... no asisten con regularidad a las clases.

ANNEX III

PROGRAMACIÓN DOCENTE

Competencias

Departamento: Encargado de coordinar las enseñanzas de una o varias áreas de conocimiento. Responsable de la asignación de profesorado, aprobación de programas elaborados por los profesores y propuesta de los mismos al Centro. Consecuentemente, responsable de que el programa que presenta el profesor o profesores que impartan la docencia se ajuste a los descriptores oficiales y esté adaptado al número de créditos de la asignatura. Responsable de la evaluación de los alumnos, en ausencia imprevista del profesor. Sería conveniente que en la planificación académica, el profesor que imparta una determinada docencia sea el que realice y revise la evaluación de la misma. Cuando distintos profesores imparten una misma materia en distintos grupos, debería nombrarse un profesor responsable y se debería impartir un único programa de cada asignatura independientemente del grupo.

Centro: Encargado de la organización de las enseñanzas y de los procesos académicos conducentes a la obtención de los títulos oficiales. Consecuentemente debe realizar la coordinación y aprobación de programas; establecer los mecanismos necesarios para evitar repeticiones; controlar que se imparta el mismo programa en los distintos grupos de una misma asignatura; coordinar la secuencia temporal de las asignaturas con prerequisites; elaborar horarios, calendario de exámenes, adaptaciones y convalidaciones, y nombrar los tribunales que han de resolver los recursos de la calificación definitiva (no deben formar parte de ellos el profesor o profesores responsables de la asignatura).

Comisión Académica o de Docencia de la Universidad: Resolución de conflictos entre profesores, Departamentos y Centros en lo concerniente a programación docente. Si el programa que presenta el profesor o profesores responsables de la asignatura ha sido modificado por el Departamento o Centro en el proceso de revisión, éstos deberían ser consultados y tener derecho a recurrir a la Comisión Académica o de Docencia de la Universidad. Esta Comisión debería también elaborar el Reglamento de créditos de libre configuración y asignar las asignaturas que están en litigio entre diversos Departamentos.

Programa

Presentación: Debería ser presentado por el profesor o profesores responsables de la asignatura al Departamento. Los programas, una vez revisados y aprobados por la Junta de Centro, deben ser puestos a disposición de los estudiantes antes del inicio del periodo de matrícula. La Universidad

debe utilizar los medios que considere convenientes para una adecuada publicidad de los mismos, haciendo especial hincapié en que los estudiantes conozcan los prerequisites de las asignaturas.

Contenido mínimo del programa: El programa debería contener los objetivos, la metodología y el temario de cada asignatura. La descripción de los créditos teóricos y prácticos, los elementos de evaluación, la bibliografía básica, el/los nombres de los profesores responsables de la asignatura, los horarios de clase y de tutoría. En la descripción de los créditos teóricos y prácticos deberían detallarse los créditos dedicados a cada bloque temático. Se considera conveniente que los horarios de tutoría se fijen, si es posible, fuera del horario de clases del estudiante.

Exámenes

- **Antes de la matrícula el estudiante debe conocer:**

Programa de la asignatura: qué se le va a impartir con los contenidos mínimos anteriormente detallados.

Fechas de exámenes: inalterables en el tiempo y sujetas a un calendario racional (con separación adecuada entre los exámenes de asignaturas troncales u obligatorias de un mismo curso). Deben detallarse las convocatorias ordinaria, extraordinaria, los exámenes parciales y, en su caso, si en una misma convocatoria oficial existe la posibilidad de realizar el examen en distintas fechas.

Examen oral: Debería anunciarse como elemento de evaluación que debe conocer el estudiante antes de matricularse. Deberían ser públicos y tener aula asignada. Las autoridades académicas deberían prever los medios necesarios para garantizar la efectiva revisión de los exámenes orales.

- **Antes del examen el estudiante debe conocer:**

Aula: El alumno debe conocer en qué aula le corresponde realizar el examen.

Tiempo: El alumno debe conocer el tiempo disponible para la realización del examen. No más de tres horas sin descanso.

Bases del sistema de evaluación: Realización de prácticas, trabajos, exámenes parciales, exámenes finales, participación en clases y seminarios. Si algún elemento es condición *sine qua non* para aprobar debe conocerlo el estudiante antes de matricularse. Los exámenes no deberían tener preguntas eliminatorias. El alumno debe conocer también el material del que podrá disponer para la realización del examen, tablas, formularios, etc.

Tipo de examen: Teórico, práctico, test, desarrollo.

- **Durante el examen el estudiante debe conocer:**

Enunciado: Las preguntas del examen deben ser claras e iguales para todos los alumnos de la misma asignatura. Es conveniente especificar en el enunciado el tiempo disponible. Si es posible se debe especificar en el examen la puntuación de cada pregunta.

Identificación: El profesor tiene derecho a pedir la identificación a cada alumno, y éste tiene la obligación de identificarse.

Control de asistencia del alumnado: El profesor debe controlar la asistencia de los alumnos al examen con el fin de evitar problemas de pérdidas de exámenes.

Desarrollo del examen: El profesor debe velar para que las condiciones de realización del examen sean las adecuadas.

- **Después del examen el estudiante debe conocer:**

Publicación de calificaciones: El alumno debe conocer cuándo y cómo se harán públicas las calificaciones. Es conveniente utilizar los tabloneros de anuncios o los servidores telemáticos para su publicidad. Las posibles calificaciones deben estar especificadas en el reglamento.

En la normativa debería estar previsto:

Coincidencia de fechas de exámenes: La diferencia entre las horas de inicio de dos exámenes para que éstos sean considerados coincidentes. En este caso, o bien el programa de matrícula impide que el estudiante se matricule de ambas asignaturas simultáneamente, o bien debe estar previsto a qué profesor le corresponde preparar otro examen, una vez el alumno haya solicitado el cambio de fecha al Centro.

Cambio de fechas de exámenes: Si el Centro debe cambiar las fechas de examen debería comunicarlo oficialmente a cada alumno afectado por escrito y con acuse de recibo. En caso de que un alumno justifique la imposibilidad de aceptar el cambio debería tener la posibilidad de realizar el examen en otra fecha.

No asistencia al examen por parte del alumno: El profesor debe determinar si la causa es justificada y preparar otro examen. Si la petición motivada y justificada del alumno no es atendida, éste podría recurrir al Centro.

Abstención y recusación del profesor: El Centro debe dictaminar la posible recusación del profesor en el caso de enemistad manifiesta. El profesor debe abstenerse de evaluar al alumno en los casos de parentesco tanto consanguíneo como colateral o amistad íntima.

Fraude: El reglamento debe prever el mecanismo a seguir si se produce una evidente actuación fraudulenta durante el examen.

Conservación y utilización: El Reglamento debe establecer el tiempo que debe guardarse la documentación en la que se basa la calificación. La reproducción total o parcial de los trabajos de los alumnos por parte del profesor debe quedar sujeta a la legislación sobre la propiedad intelectual.

Adaptación: Todos los métodos de evaluación deben estar adaptados para alumnos con minusvalías físicas.

Revisión: Junto con las calificaciones el profesor debe hacer pública la fecha y lugar de la revisión de exámenes, dando un periodo lógico para pedir la revisión con dos fechas alternativas. Debería especificarse el modo en que se llevará a cabo la revisión, para que ésta se realice con las debidas garantías.

Recurso ante la calificación definitiva: El Reglamento Académico debe establecer claramente la normativa a seguir cuando un estudiante impugna la calificación. La solicitud de impugnación debe ser siempre motivada. Debería depender del centro, no del departamento. Si se efectúa la revisión por parte de un tribunal, de él no debería formar parte el profesor o profesores que lo calificaron y la resolución debería realizarse en un plazo no superior a 30 días. Asimismo, ésta también deberá ser motivada.

Fechas de entrega de actas: Las Universidades deberían vincular la fecha de entrega de actas al inicio del periodo de matrícula, garantizando que todas las actas han de estar entregadas antes del inicio de dicho periodo.

Seguro escolar: Se estima que se deberían tomar las medidas oportunas para revisar las condiciones del seguro escolar. En particular debería revisarse el hecho de que sólo cubra a estudiantes menores de 29 años, ya que muchos estudiantes superan este límite de edad.

ANNEX IV

POSIBILIDAD DE UN COMPROMISO ETICO DE LOS MIEMBROS DE LA COMUNIDAD UNIVERSITARIA

En un contexto generalizado de pérdida de valores, en el que desde diversas perspectivas se promueve una reflexión dirigida a recuperarlos, parece conveniente que los universitarios participemos en esa búsqueda general y divulguemos los valores que afectan especialmente a la vida universitaria.

Por tanto, parece oportuno trasladar a nuestras comunidades universitarias la conveniencia de iniciar un debate sobre la eventual necesidad de adoptar un compromiso ético por parte de profesores, estudiantes y personal de administración y servicios, destacando los valores propios de la docencia, la investigación y la difusión del conocimiento. De hecho, la necesidad de desarrollar unos principios éticos generales relativos a las actividades docentes, discentes e investigadoras se refleja ya en los Estatutos de algunas universidades.

La Universidad es una institución cuyos objetivos básicos, la creación de conocimiento y su transmisión mediante la función docente, investigadora y de extensión universitaria, deben ser llevados a cabo de acuerdo con los principios de integridad, responsabilidad, veracidad, equidad, solidaridad, justicia e igualdad de oportunidades. A la vez debe fomentar la participación de sus miembros en el desarrollo de la sociedad. En el caso de que se decida adoptar un compromiso ético, en su procedimiento de elaboración deberían implicarse todos los sectores de la Universidad, y dar lugar a un documento concreto, claro y conciso, que aún cuando no pueda imponerse, sirva de guía a los miembros de la comunidad universitaria. El compromiso ético podría contemplar los siguientes aspectos:

- En relación con todos los miembros de la comunidad universitaria:

- Actuar con honestidad y rigor en el desarrollo de su actividad universitaria.
- Conocer y respetar los Estatutos y normativas de la Universidad.
- Utilizar siempre un trato correcto, cortés y respetuoso con los demás miembros de la comunidad universitaria, respetar sus derechos y no consentir que nadie sea despreciado, discriminado, humillado o instrumentado.
- Respetar el patrimonio de la institución no haciendo uso del mismo para actividades ajenas a sus tareas universitarias.
- Contribuir a mantener y mejorar la reputación e imagen de la Universidad.
- Participar activamente en el funcionamiento y la gestión de la Universidad y desde cualquier puesto actuar con transparencia, evitando que los cargos sean utilizados como plataformas de poder personal.
- Hacer explícitos los conflictos de interés que se plantean en su actividad universitaria e inhibirse cuando corresponda.

- Compatibilizar la libertad de cátedra y la libertad de estudio con la obligación de ofrecer las capacitaciones profesionales adecuadas.

- **En relación con los miembros del PAS y PDI:**

- Propiciar el desarrollo integral de los estudiantes, reconocer las contribuciones de otros miembros de la comunidad universitaria y evitar cualquier apropiación y uso indebido del trabajo ajeno.
- Realizar su trabajo con profesionalidad y diligencia.
- Organizar los planes de estudio y las tareas docentes de forma que resulte óptima para el mejor aprendizaje del estudiante sin responder a intereses personales o de grupo.
- Respetar los valores básicos constitucionales en las tareas de investigación y transferencia tecnológica, manteniendo unos niveles adecuados de calidad.
- Realizar su trabajo con rigor científico, cumpliendo las regulaciones y sometiéndose a las comisiones existentes.
- Dar a conocer, en las publicaciones que se deriven de sus investigaciones, a los autores e instituciones que los han hecho posibles, utilizando y citando de manera adecuada el trabajo y los resultados obtenidos por otras personas.
- Orientar su actividad investigadora no sólo en función de las demandas de los organismos financiadores, sino también en razón de principios e intereses generales que benefician al conjunto de la sociedad.
- Llevar a cabo la contratación y promoción del personal de acuerdo con los principios constitucionales de igualdad, mérito, capacidad y publicidad, evitando cualquier discriminación.

- **En relación con los estudiantes:**

- Utilizar con aprovechamiento los medios que la Universidad pone a su disposición para su formación integral.
- Evitar actuaciones indebidas en los procesos de evaluación y en la realización de trabajos y prácticas.

ANNEX V

LA ACTIVIDAD DE MEDIACION DEL DEFENSOR UNIVERSITARIO

La mediación constituye una herramienta a disposición del Defensor Universitario para el cumplimiento del fin institucional de contribución a la mejora de la calidad universitaria en todos sus ámbitos que establece la Disposición Adicional 14ª de la LOU.

La premisa básica sobre la que se funda la mediación es que lo importante para resolver los conflictos es conocer sus causas, para resolverlos en sus fundamentos y no en sus manifestaciones puntuales. Su otro componente esencial es que pretende que todas las partes implicadas encuentren por sí mismas un acuerdo que dirima su controversia, actuando el mediador como promotor o catalizador de dicho acuerdo. En este sentido, el procedimiento de mediación ha de ser voluntario en todos sus elementos: la propia aceptación de la mediación por las partes, fases que atravesará el procedimiento, y acuerdos a los que pueda llegarse.

El Defensor Universitario puede utilizar la mediación de dos maneras o vías diferentes:

- Mediación en sentido estricto, como procedimiento específico encuadrado entre los cauces alternativos de resolución de disputas cuya gestión se le confían, junto a las quejas, las consultas u otros.
- Mediación en sentido genérico, como técnica puntual aplicada intuitivamente o de manera inespecífica en una fase determinada de un asunto sometido a su consideración.

Un aspecto a debatir es la eventual existencia de límites éticos a la actividad de mediación del Defensor Universitario. En primer término, esta cuestión evoca la tipología de asuntos o materias insusceptibles de mediación en razón de su naturaleza; y en segundo lugar, plantea la necesidad de que el mediador no se enclaustre en un papel estimulador de cualesquiera acuerdos entre las partes, sino que vele por el respeto de unos límites éticos en los arreglos a que se llegue con ocasión de la mediación. Esto último invoca el delicado asunto de concretar dónde se situarían tales límites morales cuya custodia se confía al Defensor.

En principio, cabe la mediación en cualesquiera materias en las que sea posible vislumbrar una solución razonable, salvo en los siguientes supuestos:

- cuando estén comprometidos derechos:
  - fundamentales.
  - irrenunciables.

- cuando existan normas imperativas que no permitan dispensa o exención.

La extraordinaria variedad de asuntos que pueden presentarse ante la oficina del Defensor desaconseja la protocolización de la actividad de mediación mediante la aprobación de un procedimiento-tipo cuyas fases resulten de obligado seguimiento en todo proceso de mediación. No obstante, será útil para el Defensor Universitario conocer diferentes plantillas o modelos de procesos de mediación, que puedan ilustrarle y enriquecer sus aptitudes para la gestión de los conflictos.

No resulta preciso ni conveniente esclerotizar el procedimiento de mediación con un protocolo predeterminado. Ahora bien, el Defensor en funciones de mediación podrá confeccionar un procedimiento específico para cada caso, según los factores sustantivos (materia sobre la que verse) y personales (perfil de las partes) incidentes en el caso.

En el caso de que lo permita el régimen aplicable a cada Defensor Universitario, puede ser de gran ayuda que el Defensor en funciones de mediación acuerde expresamente ese procedimiento con las partes antes de iniciar la mediación propiamente dicha. Los aspectos a contemplar en ese procedimiento de mediación “a medida” serían:

- Si hay reuniones conjuntas de las partes o presentación de posiciones por separado.
- Si el resultado de la mediación se plasma en un acuerdo escrito o no.
- Si ese acuerdo final se firma formalmente o no.
- Si el Defensor realizará un seguimiento de su ejecución o no.

También puede ser útil que el Defensor tenga a disposición de las partes una o varias plantillas de procesos de mediación para que consideren si alguno de ellos se adapta a su problema.

Para el desempeño de funciones de mediación por el Defensor Universitario es recomendable un conocimiento básico de técnicas psicológicas y sociológicas de gestión de conflictos, así como de habilidades para potenciar e interpretar la información facilitada por las partes, ya se trate de estímulos a la comunicación, ya la interpretación de información subliminal –por ejemplo, la comunicación no verbal–, ya a otras estrategias y pericias de utilidad para la mediación. Sería muy conveniente que, con ocasión de los encuentros de Defensores Universitarios, se atendiese a esta faceta formativa, ya sea mediante la impartición de conferencias, ya mediante talleres o seminarios específicos, que formen a los Defensores Universitarios en técnicas, tácticas y estrategias de mediación.

En definitiva, se trata de favorecer en toda la comunidad universitaria la generalización de una actitud conciliadora, responsable y mediadora, que considere el conflicto como algo positivo –funcional–, en tanto que contribuye al cambio y a la mejora de la calidad universitaria en todos los aspectos.

ANNEX VI

ESTATUTS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA. 1985

TÍTOL SISÈ. DE LES GARANTIES JURÍDIQUES

CAPÍTOL TERCER: DEL TRIBUNAL DE GREUGES

Article 237è.-

El Tribunal de Greuges és facultat per a admetre qualsevol queixa o reclamació que hom hi presente, en la qual hom denuncie l'incompliment de la legalitat o qualsevol perjudici dels interessos legítims del denunciant en les seues relacions amb la Universitat de València, encara que no hi haja una infracció estricta de la legalitat.

Article 238è.-

El Tribunal de Greuges, en el desenvolupament de les seues funcions, podrà:

- a) Exigir, a iniciativa pròpia o a instància de la part interessada, tota la informació que considere oportuna per al compliment dels seus fins.

- b) Elevar informes al Claustre i, si escau, propostes de reparació de danys estimats.

- c) Gestionar davant els òrgans competents la correcció dels defectes observats en llur funcionament.

- d) Requerir de l'òrgan universitari competent la satisfacció de l'oportú "interès legítim".

- e) Proposar al Claustre un vot de censura contra l'òrgan o autoritat que, malgrat els requeriments, no rectifique la seua conducta.

Article 239è.-

El Tribunal de Greuges es compon de cinc membres:

- a) El President, elegit pel conjunt dels claustrals.

- b) Un membre elegit pels professors claustrals funcionaris dels cossos docents.
- c) Un membre elegit pel personal docent i investigador contractat claustral i pels becaris d'investigació claustrals.
- d) Un membre elegit pels estudiants claustrals.
- e) Un membre elegit pel personal d'administració i serveis claustral.

Un Reglament aprovat pel Claustre regularà el funcionament del Tribunal, els seus mitjans materials i la durada del mandat, que no podrà excedir els quatre anys. Les decisions del Tribunal de Greuges seran adoptades per majoria de vots dels assistents a les reunions, i el vot qualificat del President resoldrà possibles empats.

Tots els membres seran elegits per una majoria de 2/3 dels assistents corresponents.

ANNEX VII

REGLAMENT DEL TRIBUNAL DE GREUGES. 1989

Article 1r

El Tribunal de Greuges de la Universitat de València té les facultats i les competències previstes als articles 237è i 238è dels Estatuts de la Universitat de València.

CAPÍTOL I. DE LA COMPOSICIÓ

Article 2n

La composició i forma d'elecció dels membres del Tribunal de Greuges són regulades per l'article 239è dels Estatuts amb les incompatibilitats previstes a l'article 208è. El Tribunal designarà un Secretari entre els seus membres.

Article 3r

La durada del mandat dels membres del Tribunal de Greuges serà de quatre anys, a excepció de la del membre estudiant que serà anual. Esgotat aquest mandat de quatre anys, el Claustre procedirà a l'elecció completa d'un nou Tribunal de Greuges, sense perjudici de la possibilitat dels seus membres d'èsser elegits només per un altre període consecutiu.

Article 4t

Hom perd la condició de membre del Tribunal de Greuges per dimissió o per inassistència no justificada a tres reunions. Produïda una vacant, el President la comunicarà a la Mesa del Claustre, als efectes de procedir al seu cobriment pel període que reste.

CAPÍTOL II. DE LA CONVOCATÒRIA I L'ORDRE DEL DIA

Article 5è

La convocatòria la farà el President amb una antelació mínima de 72 hores, s'hi especificarà el lloc, data i hora de la reunió i l'ordre del dia, aquest anirà acompanyat d'un annex documental suficient. L'ordre del dia contindrà

necessàriament tots els assumptes que hagen tingut entrada a la Universitat de València, adreçats al President o al propi Tribunal.

Article 6è

Seran admesos tots els escrits fonamentats i acompanyats de la documentació que faça el cas.

Una vegada estudiats els assumptes, el Tribunal mitjançant el President, podrà demanar tota la informació que hom considere oportuna i per a la qual cosa venen obligats a col·laborar tots els òrgans de la Universitat a facilitar l'esmentada informació.

Totes les queixes seran tractades en el termini, màxim d'un mes des de la seua presentació.

CAPÍTOL III. DEL QUÒRUM I DE LA PRESA D'ACORDS

Article 7è

El Tribunal de Greuges quedarà vàlidament constituït amb la presència de tres dels seus membres, dos dels quals hauran d'ésser el President i el Secretari.

Article 8è

Per a la presa d'acords serà necessària la presència del President, el Secretari i un altre membre del Tribunal de Greuges. Els acords s'hi adoptaran per majoria simple dels membres assistents, i el vot qualificat del President resoldrà possibles empats.

Article 9è

El Secretari del Tribunal de Greuges elaborarà l'acta de cada sessió i redactarà els acords que s'hi hagen pres, els quals seran comunicats pel President al denunciant i als òrgans corresponents.

Les resolucions del Tribunal de Greuges hauran d'ésser preses necessàriament en consideració pels òrgans corresponents, figurant en l'ordre del dia de llur primera reunió, en el cas d'òrgans col·legiats, posterior a la reunió del Tribunal.

Els acords del Tribunal de Greuges no són objecte de cap recurs, dintre la Universitat.

Quan ho considere oportú, i almenys una vegada cada any, el President elaborarà un informe de caràcter general, el qual s'adjuntarà a la Memòria Anual de la Universitat.

CAPÍTOL IV. DELS MITJANS PERSONALS I MATERIALS

Article 10è

El Tribunal de Greuges tindrà unes dependències, en les quals disposarà de l'organització administrativa i de personal adient per exercir les seues funcions.

Article 11è

El President i Secretari, si escau, del Tribunal de Greuges, gaudiran de la reducció de llur dedicació docent que determine, a l'efecte el Rector o la Junta de Govern.

ANNEX VIII

ESTATUS DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA. 2003

CAPÍTOL QUART DE LA SINDICATURA UNIVERSITÀRIA DE GREUGES

Article 235è

1. La Sindicatura Universitària de Greuges és l'òrgan de la Universitat de València constituït per a l'exercici de les funcions legalment atribuïdes a la figura del defensor universitari. Seran funcions de la Sindicatura vetllar pel respecte als drets i les llibertats dels membres de la comunitat universitària, davant de les actuacions dels diferents òrgans i serveis universitaris, encara que no hi haja infracció de la legalitat.

2. La seua organització i funcionament els regularà un reglament del Claustre d'acord amb la llei i aquests Estatuts, aprovat per majoria dels vots emesos, sempre que aquesta majoria supere un terç del nombre total dels seus membres.

Article 236è

1. El síndic o síndica és elegit entre els membres de la comunitat universitària pel Claustre per majoria, sempre que aquesta supere un terç del nombre total dels seus membres.

2. El síndic o síndica estarà assistit per dos vicesíndics o vicesíndiques, que necessàriament pertanyeran als altres dos grups de la comunitat universitària diferents al que pertanga el síndic, elegits pel Claustre a proposta d'aquell i per la mateixa majoria.

3. El mandat d'aquest càrrec serà únic i tindrà una durada de quatre anys.

Article 237è

1. El síndic o síndica exercirà la seua funció amb independència, sense subjecció a mandat imperatiu ni a ordres o instruccions de cap classe.

2. Per garantir la seua independència, tant el síndic o síndica com els vicesíndics o vicesíndiques estaran subjectes a les incompatibilitats especialment establertes per aquests Estatuts.

3. El reglament determinarà el règim de dedicació dels càrrecs de la Sindicatura que tinguen la condició de personal docent i investigador o d'administració i serveis.

4. La Sindicatura Universitària de Greuges haurà de ser dotada dels mitjans materials i se li adscriurà el personal adient per al compliment de la seua funció.

Article 238è

1. En el funcionament de la Sindicatura Universitària de Greuges s'hauran de tenir presents les regles següents:

a) Podrà actuar per iniciativa pròpia o a instància dels interessats, expressada individualment o col·lectivament.

b) Abans de l'admissió a tràmit de la queixa o en l'acte d'admetre-la, el síndic o síndica sol·licitarà informe a l'òrgan o a la persona a qui s'atribuesca la causa de la queixa. Si en el termini de 15 dies des de la recepció d'aquesta sol·licitud l'informe no fos emès, continuarà el procediment.

c) Si el síndic o síndica estimés la queixa, s'adreçarà a l'òrgan competent o a la persona responsable per establir la manera de satisfer la reclamació.

d) Si el síndic o síndica estimés, tot atenent al contingut d'una o diverses queixes, que la causa d'aquestes es troba en una organització defectuosa dels serveis, adreçarà un informe raonat al secretari o secretària general i al gerent o gerenta a l'efecte que adopten o insten l'adopció, per l'òrgan competent, de les mesures necessàries per a la millora del servei.

e) La Sindicatura haurà de presentar al Claustre, en cada curs acadèmic, un informe de la seua activitat.

f) La Sindicatura podrà proposar al Claustre una moció de reprovació contra el titular o titulars de l'òrgan o les persones responsables que, de forma reiterada, desatenguen requeriments que, d'acord amb la llei, es podrien complir.

2. Les autoritats i els òrgans universitaris com també qualsevol membre de la comunitat universitària resten subjectes al deure de col·laborar amb la Sindicatura Universitària de Greuges, i estan obligats a proporcionar a requeriment d'aquesta tota classe de dades i informacions requerides relacionades amb la queixa.